

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

SSN Grzegorz Pastuszko

w sprawie ze skargi L. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, VI Wydział Cywilny

w sprawie o sygn. akt VI ACa 118/24,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych

w dniu 9 kwietnia 2026 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, VI Wydział Cywilny w sprawie VI ACa 118/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu L. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2.000 zł (dwa tysiące złotych);**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz L. K. kwotę 200 (dwieście) zł tytułem nienależnie pobranej opłaty od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego L. K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych), wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia**

wydania niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Leszek Bosek Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko

UZASADNIENIE

L. K. (dalej również: „skarżący”), reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (dalej: „skarga na przewlekłość” lub skarga na przewlekłość postępowania”) z dnia 9 stycznia 2026 r. wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, VI Wydział Cywilny, pod sygnaturą akt VI ACa 118/24, wystąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznanie od Skarbu Państwa- Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego kwoty 4 000 zł (cztery tysiące złotych) tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej, stosownie do art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r.,
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym według norm przepisanych;
4. zwrot na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie opłaty sądowej uiszczonej od skargi w kwocie 200 zł (dwieście złotych), stosownie do treści art. 17 ust. 3 ustawy.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie, w odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania, pismem z 17 lutego 2026 r. zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o stwierdzenie przez Sąd Najwyższy swojej niewłaściwości, a z ostrożności procesowej o oddalenie skargi. Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie uzasadniając przyczyny oddalenia skargi na przewlekłość postępowania przywołał szereg argumentów, w tym między innymi fakt, że apelacja

została wniesiona w dniu 9 stycznia 2024 r. (data wpływu), zaś termin rozprawy apelacyjnej został wyznaczony na 15 kwietnia 2026 r. Biorąc tą okoliczność pod uwagę Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wniósł, jak we wstępie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. W art. 2 ust. 2 powołanej ustawy doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość postępowania nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria

określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie określono sztywnych granic czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, *Rozsądny termin rozpoznania sprawy przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądowoadministracyjna* (w:) *Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecznictwie sądowym* z 2019 r., s. 69-70 oraz powołane tam orzecznictwo ETPC). Przewlekłość postępowania nie ocenia się zatem w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego

z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W niniejszej sprawie czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy przez Sąd Apelacyjny w Warszawie przekroczył 24 miesiące. Długość tego okresu dowodzi, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. akt VI ACa 118/24 nastąpiła przewlekłość postępowania, tym bardziej, że dopiero po upływie 22 miesięcy od dnia wpisania apelacji do repertorium (10 stycznia 2024 r.) zarządzono przesłanie odpisu apelacji pełnomocnikowi powodów (25 listopada 2025 r.) Dlatego też Sąd Najwyższy stwierdził przewlekłość tego postępowania na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania.

Ustosunkowując się do argumentów podniesionych przez uczestnika postępowania należy zaznaczyć, że za okoliczność usprawiedliwiającą Sąd Apelacyjny w Warszawie nie można uznać okoliczności wpływu dużej ilości spraw do Sądu Apelacyjnego w Warszawie przy ograniczonym składzie osobowym sędziów w nim orzekających. W orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12 i z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20). Duży napływ spraw, jak również ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie może przecież usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek skarżącego o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do czasu trwania zwłoki, jej przyczyn oraz dolegliwości dla skarżącego. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego

zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Skarżący wnioskował o przyznanie sumy pieniężnej w kwocie 4 000 zł. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter i znaczenie sprawy oraz czas trwania zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania i nie znalazł podstaw do przyznania skarżącemu pełnej żądanej przez niego kwoty 4000 zł. Sąd Najwyższy w sprawie nie stwierdził żadnych szczególnych przesłanek za tym przemawiających. W ocenie Sądu Najwyższego kwota 2 000 zł (dwa tysiące złotych) w pełni rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania, zwłaszcza mając na uwadze fakt, że skarga na przewlekłość postępowania została złożona 9 stycznia 2026 r. a zarządzeniem z dnia 21 stycznia 2026 r. został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej. Z tych też względów, skarga podlegała oddaleniu w pozostałym zakresie.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia, oddalając skargę w pozostałym zakresie na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość w punkcie 3.

Podstawę orzeczenia o kosztach sądowych w punkcie 4 postanowienia – uiszczonej przez skarżącą opłacie od skargi w kwocie 200 zł – stanowi art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zgodnie z którym uwzględniając lub odrzucając skargę, sąd z urzędu zwraca uiszczoną od niej opłatę.

O kosztach postępowania skargowego w punkcie 5 postanowienia (wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 240 zł) orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2026, poz.118.)

Zdanie odrębne do uzasadnienia złożył SSN Grzegorz Pastuszko.

Leszek Bosek Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko

**Zdanie odrębne SSN Grzegorza Pastuszko
do postanowienia Sądu Najwyższego
z dnia 9 kwietnia 2026 r.,
w sprawie I NSP 24/26**

Niniejszym zgłaszam zdanie odrębne do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z 9 kwietnia 2026 r., sygn. I NSP 24/26, zgadzając się z treścią zapadłego orzeczenia w pkt. 2 i jednocześnie uznając, że jego uzasadnienie nie odpowiada przepisom prawa mającym zastosowanie w sprawie.

W kwestionowanym uzasadnieniu, w zakresie dotyczącym punktu 2 postanowienia, Sąd Najwyższy przyznał skarżącemu L. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2000 złotych. Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazał w nim, że skarżący wnioskował o przyznanie sumy pieniężnej w kwocie 4000 zł. Zaznaczył przy tym, że wziął pod uwagę charakter i znaczenie sprawy oraz czas trwania zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. Jak zauważył, nie ma podstaw do przyznania skarżącemu żądanej przez niego kwoty, nie przemawiają za tym bowiem żadne szczególne przesłanki. W jego ocenie kwota 2000 zł w pełni rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania, zwłaszcza mając na uwadze fakt, że skarga na przewlekłość postępowania została złożona 9 stycznia 2026 r. a zarządzeniem z dnia 21 stycznia 2026 r. został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej. Z tych względów uznał on, że skarga podlega oddaleniu w pozostałym zakresie.

Uwzględniając powyższe, w punkcie wyjścia zauważyć należy, że dla oceny rozstrzygnięcia objętego niniejszym zdaniem odrębnym kluczowe znaczenie ma art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez

nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej także: „u.s.p.p.”). W świetle tego przepisu skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie.

Tak ukształtowane uregulowanie częściowo może wydawać się niejasne. Warto przypomnieć, że w przeszłości stało się ono źródłem interpretacyjnych rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. U ich podstaw legł dylemat, czy sąd oceniając naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki powinien badać tok całego postępowania sądowego, czy też rozpatrując skargę strony w powyższym zakresie, może ograniczyć ocenę naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, tylko do etapu postępowania, w którym strona złożyła skargę. Na tle tego dylematu ukształtowały się dwie przeciwstawne linie orzecznicze, które odwoływały się do dwóch różnych sposobów interpretacji użytego w art. 5 ust. 1 u.s.p.p. sformułowania „w toku postępowania w sprawie”.

Według pierwszej z nich sformułowanie „w toku postępowania w sprawie” oznaczało, że sąd właściwy do rozpoznania skargi jest uprawniony do badania jedynie tego etapu postępowania, w toku którego wpłynęła skarga, nie jest zaś uprawniony do kontroli wcześniejszych etapów postępowania sądowego, które zostały zakończone w wyniku wydania merytorycznych orzeczeń kończących postępowanie w danej instancji, chociażby nie były one jeszcze prawomocne. Zgodnie z tym stanowiskiem wniesienie skargi na przewlekłość postępowania ma służyć przyspieszeniu czynności podejmowanych na danym etapie toczącego się jeszcze postępowania w określonej sprawie, jej celem jest bowiem zlikwidowanie opieszałości sądu, przed którym sprawa zawisła, przez wymuszenie należytej sprawności i nadanie sprawie odpowiedniego biegu.

Druga z linii orzeczniczych opierała się na założeniu, że zawarte w art. 5 ust. 1 u.s.p.p. sformułowanie „w toku postępowania” dotyczy całego postępowania sądowego aż do jego prawomocnego zakończenia. Przyjęto więc w niej, że zakończenie postępowania sądowego w danej instancji nieprawomocnym wyrokiem nie wyklucza badania przewlekłości tego etapu postępowania.

Powyższe rozbieżności zostały usunięte Uchwałą siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13. W Uchwale tej Sąd Najwyższy wskazał, że w postępowaniu ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki ocenie pod kątem przewlekłości podlegają zarzuty skarżącego odnoszące się do przebiegu postępowania, od jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia, niezależnie od tego, na jakim etapie tego postępowania skarga została wniesiona (art. 5 ust. 1 u.s.p.p.).

Stanowisko to w pełni podzielam, podkreślając jednocześnie, że wpływ na moją ocenę mają również postanowienia Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (dalej: „Konwencja”) oraz ukształtowane na ich tle orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (dalej także: „Trybunał”). Należy również zaznaczyć, że w art. 1 ust. 3 u.s.p.p. ustawodawca postanowił, że przepisy ustawy stosuje się zgodnie ze standardami wynikającymi z Konwencji.

Kluczowe znaczenie przypisać należy wyrokowi Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Pierwszej Izby z 10 listopada 2004 r. w sprawie *Apicella przeciwko Włochom*, skarga nr 64890/01, w którym skład orzekający odniósł się do zagadnienia obliczania słusznego zadośćuczynienia za szkodę niematerialną spowodowaną przewlekłością postępowania. Wyjaśniając tę kwestię, skład ów wskazał ogólne kryteria, jakimi kieruje się Trybunał przy obliczaniu kwoty słusznego zadośćuczynienia zasądzanego skarżącym w sprawach, w których stwierdzono przewlekłość postępowania cywilnego. Podniósł on w tym zakresie, że: „Oszacowując zgodnie z zasadami sprawiedliwości szkodę moralną doznaną z powodu długości trwania postępowania, Trybunał ocenia, że podstawę do przeprowadzenia wyliczenia stanowi kwota wahająca się pomiędzy 1000 a 1500 euro za każdy rok trwania postępowania (a nie za rok opóźnienia)”. I dalej: „Wynik postępowania krajowego (fakt, czy skarżący przegrał, wygrał, czy zawarł ugodę) nie ma znaczenia dla szkody moralnej doznanej z powodu długości trwania postępowania”.

Na marginesie zwracam uwagę, że przedmiotowe kryteria znalazły odzwierciedlenie w postanowieniach Sądu Najwyższego m.in. z: 6 stycznia 2006 r.,

III SPP 154/05; 3 listopada 2021 r., I NSP 173/21; 17 maja 2022 r., I NSP 116/22; 19 września 2023 r., I NSP 180/23 i I NSP 193/23; 23 kwietnia 2024 r., I NSP 56/24; 18 czerwca 2024 r., I NSP 160/24; 11 lipca 2024 r., I NSP 203/24, 13 czerwca 2025 r., I NSP 168/25; 3 lipca 2025 r., I NSP 227/25; 11 grudnia 2025 r., I NSP 448/25). Widać stąd, że standardy wynikające z Konwencji pozostają wyraźnie zakorzenione w orzecznictwie sądów krajowych.

Mając na uwadze rozważania ujęte w przedmiotowym zdaniu odrębnym, pragnę zauważyć, że niniejszą sprawę zainicjowano wniesieniem powództwa przeciwko Bankowi o zapłatę do Sądu Okręgowego w Warszawie 26 kwietnia 2021 r., (data wpływu do Sądu Okręgowego w Warszawie). Równocześnie wskazuję, że na dzień rozpoznania, tj. 9 kwietnia 2026 r., przez Sąd Najwyższy skargi na przewlekłość, Sąd Apelacyjny w Warszawie sprawy nie rozpoznał. Stąd, wobec treści art. 12 ust. 4 u.s.p.p., art. 316 § 1 w zw. z art. 361 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p., w postanowieniu z 9 kwietnia 2026 r. w sprawie I NSP 24/26 w pkt. 2, zasadne było orzeczenie kwoty 2000 zł i jednocześnie wskazanie, że kwota ta została zasądzona za okres od 26 kwietnia 2021 r. do 9 kwietnia 2026 r., a następnie danie temu wyrazu w odpowiedniej części uzasadnienia.

[a.ł.]